

Būsimų mokytojų – pirmo kurso studentų – kokybiškų studijų vizija

Gintautė Žibėnienė¹, Marijona Barkauskaitė²

¹ Mykolo Romerio universitetas, Socialinių technologijų fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, el. paštas zibeniene@mruni.eu

² Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Edukologijos katedra, Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius

Anotacija. Analizuojant europinius ir nacionalinius dokumentus matyti, kad studentas tapo svarbiu studijų kokybės užtikrinimo procesų dalyviu. Remiantis *Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu* (2009) bei *Bolonijos proceso (BOLOGNA beyond 2010)* dokumentais, svarbu sistemingai analizuoti studentų nuomonę įvairiais su studijų kokybe susijusiais aspektais. Studentų nuomonė tirta įvairiais aspektais, tačiau vis dar stinga tyrimų aiškinantis, kas yra kokybiškos studijos, studentų požiūriu, su kuo jie sieja kokybiškas studijas. Vertinant studijų kokybę analizuojama pedagogų kvalifikacija ir veikla. Šiame straipsnyje siekiama aptarti, kokia būsimų mokytojų kokybiškų studijų vizija. Pristatoma, kas, studentų požiūriu, yra kokybiškos studijos, analizuojama su kokiomis conceptualiomis nuostatomis tai siejama. Taip pat apžvelgiama kokybiškų studijų struktūra. Tyrimo priemonė – klausimynas, sudarytas iš atvirojo ir uždarojo tipo klausimų. Apklausoje, 2012–2013 m., dalyvavo Lietuvos edukologijos universiteto studentai ir Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto studentai. Apklausoje buvo laikomasi bendrųjų metodinių nurodymų, laisvanoriško dalyvavimo principų, parinktas dalyviams patogus laikas ir laikomasi pagrindinių apklausoje principų. Dalyvauti apklausoje buvo galima dviem būdais: nuotoliniu, atsakant į klausimus raštu, ir universitete.

Esminiai žodžiai: *pedagoginių studijų studentai, būsimi mokytojai, kokybiškos studijos, kokybiškų studijų vizija.*

Įvadas

Europos Sąjungos (toliau – ES), *Bolonijos proceso dokumentuose (BOLOGNA beyond 2010)*, edukologijos krypties mokslinėje literatūroje aptariami studijų kokybės užtikrinimo klausimai aukštosiose mokyklose, studentas yra laikomas svarbiu studijų

kokybės užtikrinimo procesų dalyviu. Europiniuose dokumentuose skatinama į aukštosios mokyklos vidinį kokybės vertinimą įtraukti studentus¹. Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu taip pat nurodomas poreikis aukštajai mokyklai sistemingai skelbti „<...> tikslią kiekybinę ir kokybinę informaciją apie <...> studentų, absolventų ir kitų suinteresuotų šalių nuomonę apie studijų kokybę“².

K. El Halsanas (2009), C. D. Balasooriya ir kt. (2009) pažymi studentų nuomonės apie universitetines studijas tyrinėjimo reikšmingumą (Balasooriya et al., 2009; El Hassan, 2009). Tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslininkai tiria studentų nuomonę įvairiais studijų kokybės klausimais. N. Shirbagis (2011), pristatydamas Irano universitetų patirtį, nurodo, kad šioje šalyje tiriant studijų kokybę populiarius yra tyrimas „studentai įvertina dėstytoją“. Anketavimo metu studentai įvertina dėstymą, visuotinės kokybės vadybos sistemos kūrimą. Studentų požiūrį į dėstymo kokybę, kaip svarbų kokybiškų studijų aspektą analizavo A. Allanas, N. Pileičikienė (2010). K. Almadanis ir kt. (2011) pastebi, kad klausimas, kaip pasiekti geresnę studijų kokybę, yra vienas aktualiausių, siūlo sutelkti dėmesį į tikslų pasiekimą ir veiklos kokybę su besimokančiuoju kiekviename studijų proceso etape (Almadani et al., 2011). I. Şahinas ir kt. (2010) analizavo studentų nuomonę, kas padeda pasiekti studijų tikslų universitete, o I. Masicas (2013) – apie kokybės įvertinimą medicinos studijose Sarajevo universitete. W. Richardas ir M. Josephas (2008) analizavo studentų nuomonę apie tai kiek efektyvus yra pedagoginis dėstytojo darbas. Būsimų mokytojų nuomonę studijų kokybės klausimais tyrė I. Baranauskienė ir kt. (2011) – studentų požiūrį į universiteto misiją, tikslus, studijų pasirinkimo motyvus, L. Bobrova ir kt. (2012) – studentų požiūrį į dėstymo kokybę, L. Bobrova ir kt. (2010) analizavo studentų požiūrį į studijų kokybę, vertinant jų sampratą, kas yra mokymasis ir ką reiškia mokytis. Lietuvoje pagal Jungtinės Karalystės sudarytą klausimyną tirtas studentų požiūris į dėstymą, studentų pasiekimų vertinimą, asmeninio tobulėjimo galimybes, akademinę paramą ir studijų organizavimą, studijų infrastruktūrą ir aukštosios mokyklos išorės ryšius³.

¹ *BOLOGNA beyond 2010*. Report on the development of the European Higher Education Area, 2010 [žiūrėta 2013-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.ehea.info/Uploads/Irina/Bologna%20beyond%202010.pdf>>; *Budapest_Vienna Declaration on the European Higher Education Area March 12, 2010* [žiūrėta 2012-08-22]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communi-ques.htm>; Communiqué of the Conference of Ministres responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communi-ques.htm>; Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communi-ques.htm>; Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communi-ques.htm>.

² Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 54-2140, 41 straipsnio 2 punktą.

³ *Studentų mokymosi motyvacija, požiūris į studijų kokybę ir mokėstį už studijas*. (2008). Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras [žiūrėta 2012-08-10]. Prieiga per internetą: <http://www.mosta.lt/images/documents/analize/tyrimai_ir_ataskaitos/2008/studentu_%20poziuris_i_aukstojo_mokslo_sistemos_tobulinima.pdf>.

Matyti, kad studijų kokybė yra tiriama įvairiais aspektais. Analizuotuose tyrimuose studentai turi įvertinti studijų procesą, dėstymo kokybę, studijų tikslų ir rezultatų pasiekimą, materialines sąlygas, kokybės vadybos sistemą, analizuota studentų, būsimų mokytojų, mokymosi samprata, tačiau neaptikta tyrimų, kaip studentai, būsimi mokytojai, apibrėžtų, kokią kokybiškų studijų viziją jie turi pradėdami studijas. Taip pat rečiau yra tiriama pirmo kurso studentų ir ypač būsimų mokytojų, kaip ateityje svarbių asmenų, veikiančių mokymo / studijų kokybės sistemoje, pirminiai lūkesčiai, aiškinantis, ką jie sieja su kokybiškomis studijomis, t. y. kokia jų kokybiškų studijų vizija. Europiniuose dokumentuose apibrėžiama, kad pedagogas, kartu su mokyklos bendruomene yra vienas svarbiausių asmenų siekiant užtikrinti kokybę švietimo sistemoje. Kokią asmeninę kokybiškų studijų sampratą turi pedagogas, toks jo indėlis užtikrinant kokybės sistemą. Kokybiškų studijų samprata gali kisti. Į aukštąją mokyklą studentai gali ateiti su vienokia kokybiškų studijų vizija, o baigti jau su pakitusia. Šiame straipsnyje siekiama pristatyti pirmo kurso pedagoginių studijų studentų kokybiškų studijų sampratą, o ateityje tirti, ar keičiasi, kaip keičiasi ši samprata – tai būtų indėlio ir proceso aspektai. INQAAHE⁴, ENQA⁵ priklausančių vertinimo agentūrų interneto puslapių analizė parodė, kad tiriant studijų kokybę svarbu: 1) indėlis (angl. *input*) (stojančiųjų lygis, atrankos kriterijai ir studentų komplektavimas, dėstytojų kvalifikacija); 2) procesas (studijų tikslų realizavimo efektyvumas, studijų proceso organizavimas, studijų turinio įgyvendinimas; 3) poveikis (sėkmingai baigusiu, nubyrejusiu studentų, sėkmingai įsidarbinusių statistinių skaičių ir konteksto analizė). Todėl **keliamo problema**, kad reikia daugiau analizuoti studentų, ypač būsimų mokytojų, kaip svarbių būsimų studijų kokybės užtikrinimo sistemos dalyvių, kokybiškų studijų viziją nuo pat studijų pradžios, t. y. indėlio (*input*) aspektu. Šio tyrimo **objektu** pasirinkta pirmo pedagogikos kurso studentų, t. y. būsimų mokytojų, kokybiškų studijų vizija. Tyrimo **tikslas** – atskleisti būsimų mokytojų, t. y. pirmo kurso pedagoginių studijų studentų, kokybiškų studijų viziją. Straipsnyje pirmiausia siekiama trumpai pristatyti studijų kokybės sampratą teoriniu aspektu, atskleidžiant sampratų įvairovę, o po to būsimų mokytojų, pedagoginių studijų pirmakursių, nuomonę, t. y. kokia yra jų kokybiškų studijų vizija.

Tyrimo organizavimas ir etika

Tyrimas organizuotas 2012 m. rudenį, dalyvavo 198 pirmo kurso pedagoginių studijų studentai, 136 iš Lietuvos edukologijos universiteto (toliau – LEU) ir 62 iš Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto (toliau – VK) studentai. LEU studentai studijuoja šias programas: socialinę pedagogiką – 11, biologiją – 10, lietuvių filologiją – 20, technologijų pedagogiką – 9, kūno kultūrą – 86, o iš VK – socialinę pedagogiką – 14, pradinio ugdymo pedagogiką – 13, ikimokyklinio ugdymo pedagogiką – 17, lietuvių, gestų kalbą – 18. Tyrimo imtis patogioji, nes pasirinkti studentai, kurie lanko paskaitas ir kuriuos buvo

⁴ INQAAHE, *The International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education* (<http://www.inqaahe.org>)

⁵ ENQA, *The European Association for Quality Assurance in Higher Education* (<http://www.enqa.eu>)

nesunku rasti atsižvelgiant į dominančias tiriamųjų charakteristikas, t. y. pirmo kurso pedagoginių studijų studentai, studijuojantys pirmuosius 3 mėn.

Taikyti tyrimo **metodai**: literatūros ir dokumentų analizė, pirmo kurso studentų, būsimų mokytojų, apklausa, taikant pusiau atvirojo tipo klausimyną. Duomenų analizė: kokybinė turinio (*content*) analizė. Studentų kokybiškų studijų įvardijimas buvo analizuojamas remiantis tradicine (kokybine) teksto analize, kai analizė vykdoma sistemiskai, analizuojant ir sisteminant (Krippendorff, 1980; Mayring, 2000). Buvo atliekamas daugkartinis studentų teksto skaitymas, sisteminimas, išskirtų kategorijų pagrindimas su iš teksto ekstrahuotais kodavimo vienetais ir interpretavimas.

Tyrimo etika: tyrimas atliktas laikantis laisvanoriškumo principo, studentų studijų aplinkoje, jiems patogiu laiku. Taip pat buvo gautas tiriamųjų sutikimas ir leidimas, buvo sudaryta galimybė tyrime nedalyvauti.

1. Studijų kokybės samprata teoriniu aspektu

Lotynų kalba žodis „kokybė“ (lot. *qualitas*) reiškia „savybę“. Teorinėje literatūroje minima, kad kokybę galima suprasti ir aiškinti skirtingai, todėl galima rasti daug ir įvairių studijų kokybės, kokybiškų studijų sampratų aiškinimų. Literatūros šaltiniuose kokybė minima jau keletą šimtmečių, buvo išskirta objektyvi ir subjektyvi kokybė (Hochscheid, 2002). Objektyvi kokybė – kai galima išmatuoti, nusakyti dydžiu, o subjektyvi neišmatuojama, bet patiriama per sąmonę. R. M. Pirsingas (1974), cituodamas A. I. Vroeijens-tijną (1995), pažymi kokybės sąvokos neapibrėžtumą. Teorinėje literatūroje išskiriami įvairūs studijų kokybės sampratos aiškinimai: 1) kokybė kaip gerinimas – pabrėžia nuolatinio tobulinimo aspektą; 2) kokybė kaip tobulumas – geriausio siekimas; 3) kokybė kaip „klaidų nebuvimas“ – standartai ir standartizuoti matavimo vienetai gali tiksliai nurodyti, ar produktas atitinka standartus; 4) kokybė kaip kitimas – orientuojamasi į besimokančiuosius; 5) kokybė kaip priemonė nustatyti tam tikras normas ir kriterijus; 6) kokybė kaip „tikslo atitikimas“ – kokybės taikymas privalo būti specifinis: kokybė specifiniam tikslui; 7) kokybė kaip efektyvus valdymas ir komunikavimas, personalo stabilumas; 8) kokybė kaip fiksuotų reikalavimų atitikimas, kai siekiama atliepti nustatytus reikalavimus (*Quality as fulfilment of requirements*); 9) kokybė kaip ekonominė vertė (*quality as value for money*), kai analizuojamas švietimo organizacijos veiklos efektyvumas, rezultatas lyginamas su indėliu (Vroeijens-tijn, 1995; Harvey, Knight, 1996; Sallis, 2002; Žibėnienė, 2006). Studijų kokybės sampratų yra įvairių. K. Morrisonas (2006) jų išskiria per trisdešimt, t. y. 34.

Teorinėje literatūroje išskirta studijų kokybės sampratų įvairovė skatina apmąstyti tai, kas vis dėlto yra kokybiškos studijos. Ar galima rasti spendimą, kas kokybiškos studijos. A. I. Vroeijens-tijnas (1995), E. G. Bogue ir K. B. Hallas (2003) yra įsitikinę, kad kokybę švietime galima apibrėžti ir išmatuoti, tačiau tai pasiekama tik bendru susitarimu, da-

lyvaujant visoms šalims (Vroeijenstijn, 1995; Bogue, Hall, 2003). Remiantis ES politika, *Bolonijos proceso dokumentais (BOLOGNA beyond 2010)*, studentas, kaip ir akademinė bendruomenė, socialiniai partneriai, švietimo politikai taip pat turi dalyvauti tarantis dėl studijų kokybės⁶. D. Van Damme (2004), aiškindamas studijų kokybę, išskiria dvi kryptis: paskirties atitikimas (angl. *fitness for pupose*) ir tikslų (paskirties) atitikimas (angl. *fitness of pupose*). Kai studijų kokybė siejama su paskirties atitikimu, kokybės sampratą reguliuoja įvairios išorinės kokybės užtikrinimo organizacijos, todėl vyksta nuolatiniai pokyčiai, tačiau kritikuojama dėl pernelyg didelio susirūpinimo savo vidine kokybe, pamirštant besimokančiųjų, studentų, poreikius. Kai studijų kokybę siejama su tikslų (paskirties) atitikimu, tai svarbu aiškiai apibrėžtų ir pagrįstų rezultatų siekimas, nukreiptas bent į minimalių standartų įgyvendinimą ir išorinių dalininkų lūkesčių patenkinimą. Taigi ypač svarbi tampa studentų, absolventų nuomonė.

2. Būsimų mokytojų, pirmakursių, kokybiškų studijų vizija

Remiantis Lietuvos teisės aktais, studijų kokybę atskleidžia, matuoja (naujai ir jau įgyvendinamai studijų programai) vertinimas pagal šias sritis: studijų programos tikslai ir studijų rezultatai, programos sandara, personalas, materialieji ištekliai, studijų eiga, programos vadyba, o aukštosios mokyklos veiklos kokybę – strateginis valdymas, studijos ir mokymasis visą gyvenimą, mokslo ir (arba) meno veikla, poveikis regionų ir visos šalies raidai⁷. Tyrimo metu atskleista, kad pedagoginių studijų pirmo kurso studentai kokybiškas studijas taip pat sieja su studijų rezultatais, studijų sandara, studijų procesu, dėstytojais, mažuma – su materialiaisiais ir metodiniais ištekliais. Studijų programos vadybos ir kt. aspektų, minimų Lietuvos teisės aktuose, su studijų kokybe būsimi mokytojai nesieja, tačiau įvardija naujus aspektus, t. y. psichologinę aplinką, institucijos ir studijų populiarumą, prestižą bei įvairius asmeninius pastebėjimus (įsidarbinimą, asmeninį patogumą, studijų kainą). Analizuojant būsimų mokytojų kokybiškų studijų apibūdinimą išsikirtos aštuonios kategorijos, kurių kiekviena išskaidyta į subkategorijas (žr. 1 lentelę). Išskiriant kategorijas buvo remiamasi būsimų mokytojų pastebėjimais, įvardijimais ir išorinio studijų kokybės vertinimo sritimis (pagal Lietuvos patirtį). Analizuojant pagal sudarytas kategorijas, matyti, kad daugiausia būsimų mokytojų kokybiškų studijų sampratą sieja su studijų procesu (144), dėstytojais (75) ir studijų rezultatais (54), o

⁶ *BOLOGNA beyond 2010*. Report on the development of the European Higher Education Area, 2010 [žiūrėta 2013-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.ehea.info/Uploads/Irina/Bologna%20beyond%202010.pdf>>.

⁷ Lietuvos Respublikos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-23 „Dėl ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodikos, patvirtintos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu nr. 1-01-157, pakeitimo“. *Valstybės žinios*, 2013-05-11, Nr. 49-2469.

materialieji ir metodiniai ištekliai (12) atrodo svarbūs tik mažumai, nors, pvz., Lietuvoje išorinio studijų kokybės vertinimo metu tai vertinama ne mažiau kaip pagal 4 kriterijus.

Pagal subkategorijas matyti, kad daugiausia pedagoginių studijų studentų kokybiškas studijas sieja su studijų proceso organizavimu (75), dėstymo kokybe (57) bei kompetentingais dėstytojais (49). Kitus aspektus paminėjo jau mažesnis pedagoginių studijų studentų skaičius, pvz.: psichologiškai patogi aplinka – 32, įgyjamas žinias – 22, studijų kainą – 17 studentų (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Būsimų mokytojų nuomonė apie tai, kas yra kokybiškos studijos

Kategorija	Subkategorija
STUDIJŲ REZULTATAI (54)	Įgyjamos žinios (22)
	Įgyjamos žinios ir gebėjimai (10)
	Įgyjami gebėjimai (4)
	Parengimas gyvenimui (7)
	Parengiamas įvairiapusis specialistas (7)
	Geras specialistas (4)
	STUDIJŲ STRUKTŪRA (20)
	Kokybiškai atrinkti dalykai (5)
STUDIJŲ PROCESAS (144)	Dėstymas (57)
	Studijų proceso organizavimas (75)
	Studijų metodai (5)
	Vertinimas (4)
PSICHOLOGINĖ APLINKA (40)	Psichologiškai patogi aplinka (32)
	Skatinanti bendradarbiavimą (8)
MATERIALIEJI IR METODINIAI IŠTEKLIAI (12)	Materialieji ištekliai (8)
	Metodinė medžiaga (4)
DĖSTYTOJAI (75)	Kompetentingi (49)
	Mylintys savo darbą (10)
	Atsakingi (2)
	Sudominantys (5)
	Patariantys (3)
	Malonūs (3)
	Etiški (2)
	Tobulėjantys užsienyje (1)
PRESTIŽINĖS, POPULIARIOS INSTITUCIJOS IR STUDIJOS (31)	Studijų populiarumas (13)
	Įstaigos prestižas (12)
	Prestižinės studijos (6)
ASMENINIAI PASTEBĖJIMAI (29)	Įsidarbinimas (2)
	Asmeninis patogumas (10)
	Studijų kaina (17)

2.1. Studijų kokybės samprata, siejama su studijų rezultatais ir prestižinėmis, populiariomis studijomis, institucijomis

Remiantis nacionaliniais dokumentais, vertinant studijų proceso kokybę aukštojoje mokykloje, tiek parengiant naują studijų programą ar vertinant jau vykdomą, daug dėmesio skiriama studijų programos tikslų, studijų rezultatų aiškumui, suteikiamos kvalifikacijos atitikimui, studijų pakopai, darbo rinko poreikiams ir tarpusavio dermei⁸. Tačiau studentams dauguma šių aspektų nėra svarbūs, nes didžiosios daugumos jie nepaminėjo. Būsimi pedagogai kokybiškas studijas sieja su pasiektų studijų rezultatų pritaikomumu būsimam darbui, profesine veikla ir įvairiapusiu specialistu. Tačiau, matyti, kad studentai, pradedantys studijas, dar neatpažįsta ir vartoja sąvoką „studijų rezultatai“ (angl. *study outcomes*). Tik dešimt asmenų paminėjo įgyjamas žinias ir gebėjimus, o dvigubai daugiau (22) – tik įgyjamas žinias („<...> aukščiausio lygio žinios...“, „<...> žinios pritaikomos darbe...“) bei keletas (visi studijuojantys kolegijose) asmenų (4) minėjo tik gebėjimus (2 lentelė). Kadangi studijos tik pradedamos, galima manyti, kad daugumai studentų buvo nežinomas ar neaiškus europiniuose dokumentuose ir mokslinėje literatūroje nurodomas studijų rezultatų aiškinimas – tai, ką besimokantysis žinos, supras ir gebės padaryti, ką asmuo pasieks studijų proceso metu⁹. K. Pukelis (2009, p. 13–14) mano, kad studijų rezultatas, remiantis kompetencijomis (apibrėžtomis *Profesijos standartuose* ar analogiškuose dokumentuose), yra suformuluotas objektyvus, pamatuojamas konkrečios mokymo / studijų programos rezultatas, kurio pasiekimas yra būtina sąlyga suteikti kvalifikaciją besimokančiajam. Teigiamas aspektas, kad būsimi mokytojai išskiria (7) įvairiapusio specialisto, įgijusio aktualių bendrųjų kompetencijų, parengimo svarbą. Tai atliepia aukštojo mokslo conceptualias nuostatas. Tačiau studijų kokybę su įvairiapusio specialisto parengimu sieja tik universitetų studentai – būsimi mokytojai. Dalis studentų, kokybiškas studijas sieja su parengimu „gyvenimui“, kai „<...> galima išmokti visokių gyvenime naudingų dalykų...“, „<...> kai įgyjami gyvenimo įgūdžiai“. Pasitaikė pavienių nuomonių (4), kai dar negalėjo aiškiau įvardyti kokybiškų studijų, jas siejo tiesiog su gero specialisto parengimu („<...> parengiamas geras specialistas“, „aplinkiniai žino, kad čia geri specialistai ruošiami“).

⁸ Lietuvos Respublikos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-23 „Dėl ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodikos, patvirtintos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu nr. 1-01-157, pakeitimo“. *Valstybės žinios*, 2013-05-11, Nr. 49-2469.

⁹ *European Commission. Proposal for a recommendation of the European Parliament and of the Council on the establishment of the European qualifications framework for lifelong learning*. Brussels: European Commission, 2006. (COM (2006) 459 final).

2 lentelė. Kokybiškų studijų vizijos sąsajos su studijų rezultatais ir prestižinėmis, populiariomis studijomis, institucijomis

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Vnt.
STUDIJŲ REZULTATAI	Igyjamos žinios	„<...> žinios, informacija reikalinga darbe“, „<...> aukščiausio lygio žinios“, „<...> žinios pritaikomos darbe“, „<...> kuo daugiau žinių profesijai“	2
	Igyjamos žinios ir gebėjimai	„<...> aktualios žinios ir gebėjimai pritaikomi praktiškai“, „<...> įgyju daug žinių, praktikos, įgūdžių“, „įgyjamos aktualios kompetencijos“	10
	Parengimas gyvenimui	„<...> galima išmokti visokių gyvenime naudingų dalykų“, „<...> kai įgyjami gyvenimo įgūdžiai“	7
	Parengiamas įvairia- pusis specialistas	„<...> parengiamas įvairiapusiškas specialistas“, „kai sužinai visko kuo daugiau, ko prireiks dirbant“, „<...> išmoksti ne tik profesijos dalykų“	7
	Igyjami gebėjimai	„<...> įgyjami gebėjimai“, „<...> praktiniai įgūdžiai“	4
	Geras specialistas	„<...> parengiamas geras specialistas“, „aplinkiniai žino, kad čia geri specialistai ruošiami“	4
PRESTIŽINĖS, POPULIARIOS INSTITUCIJOS IR STUDIJOS	Studijų populiarumas	„<...> paklausios studijos“, „<...> paklausi programa“, „<...> populiarai“	13
	Įstaigos prestižas	„<...> universitetas, kuriuo pasitikiu“, „<...> geras vardas“, „<...> kai darbdavys tave priima į darbą ir sako, kad ta mokykla gerai parengia“, „<...> prestižinė įstaiga“	12
	Prestižinės studijos	„<...> gaunamas geras išsilavinimas“, „<...> gera programa“, „<...> garsi programa“	6

Nors nacionaliniuose dokumentuose analizuojant studijų programos įgyvendinimą nėra minima, tačiau studentai kokybiškas studijas sieja su studijų populiarumu (13), įstaigos prestižu (12) ir studijų prestižu (6). Studentų minima kokybiškų studijų sąsaja su prestižu, populiarumu nėra netikėta (nors nėra mokslškai pakankamai ta tema diskutuota), tačiau mokslinėje literatūroje ši sąsaja taip pat minima. E. G. Bogue ir K. B. Hallas (2003, p. 5) švietimo kokybę sieja su šešiais aspektais, kurių vienas – tik visuomenės pripažintos, turinčios gerą vardą švietimo įstaigos gali įgyvendinti kokybiškas studijas.

2.2. Studijų kokybės samprata, siejama su studijų struktūra ir studijų procesu

Analizuojant būsimų mokytojų kokybiškų studijų viziją paaiškėjo, kad daugiausia studentų (144) tai sieja studijų procesu. Analizuojant studentų atsakymus aiškiai išsiskyrė dvi subkategorijos – studijų proceso organizavimas (75) ir dėstymas (57) (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Kokybiškų studijų vizijos sąsajos su studijų procesu ir struktūra

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Vnt.
STUDIJŲ PRO-CESAS	Dėstymas	„<...> kai aiškiai išdėstoma“, „<...> per paskaitas aiškinama su pavyzdžiais“, „<...> suprantamai dėsto“, „<...> aiškiai aiškina“, „<...> aiškinant teorija siejama su pavyzdžiais“	24
		„<...> įdomiai išdėstoma“, „<...> pasakojimas, o ne skaitymas iš skaidrių“, „<...> kai įdomiai išdėstoma ir lengvai įsimenama“	19
		„<...> kokybiškai dėstoma“, „<...> kokybiškos paskaitos“	7
		„<...> vaizdžiai parodoma“, „<...> aiškinant vizualizuojama“, „<...> vaizdu iliustruojama“	7
	Studijų proceso organizavimas	„<...> praktinio pritaikomumo užduotys, o ne teorinis mokymas“, „<...> kai dominuoja praktinis mokymas“, „<...> daug praktikos“, „<...> teoriją išbandau praktikoje“, „<...> galima įgyti praktikos“	22
		„<...> naujoviškai“, „<...> šiuolaikiškai“, „<...> organizuojamos šiuolaikiškai“, „<...> studijos, su multimedija, PowerPoint...“	13
		„<...> nenuobodžiai“, „<...> įdomiai organizuoja seminarus“, „<...> įdomu studijuoti“, „<...> įdomios studijos“, „<...> įdomios, perspektyvios, erudiciją ugdančios, studijos, jų integracija į asmens socialinį gyvenimą“	10
		„<...> teorija ir praktika susieta“, „<...> po teorijos galima išbandyti praktiškai“	7
		„<...> studijos skatina tobulėti“, „<...> galimybės save realizuoti“	4
		„<...> kai sunku mokytis, bet džiaugiesi, kad įveikei“, „<...> kai reikia įdėti pastangų“	4
		„<...> kelia pasitenkinimą“, „<...> patinka mokytis“	4
		„<...> organizuojama taip, kad ugdomas kūrybiškumas“, „<...> kūrybiškos“, „<...> kai išlaisvina mintis nuo stereotipų“	4
		„<...> motyvuoja“, „<...> motyvuoja studentus mokytis“	2
		„<...> kai duoda papildomos informacijos“, „<...> gauni papildomos informacijos darbui“	2
		„<...> nedaug studentų grupėje“	1
„<...> galimybė kurį laiką studijuoti užsienyje“	1		
„<...> stovyklos organizuojamos“	1		

	Studijų metodai	„<...> įdomūs studijų metodai“ „<...> naujoviški metodai“	4
		„<...> grupinis mokymasis“	1
	Vertinimas	„<...> teisingas, objektyvus vertinimas“ „<...> paaiškinama, kodėl taip įvertinama“	3
		„<...> aiškumas, ką vertina, ką reikia žinoti atsiskaitymui“	1
STUDIJŲ STRUKTŪRA	Darbui reikalingi dalykai	„<...> tik darbui reikalingi dalykai“, „<...> kai mokomės tų dalykų, kurie reikalingi specialybei“, „<...> tik tas, kas reikalinga“	15
	Kokybiškai atrinkti dalykai	„<...> tinkami dalykai, kurie svarbūs geram specialistui parengti“, „<...> dalykai, tikslingai atrinkti“	5

Studentai (24) akcentavo dėstymo aiškumą („<...> kai aiškiai išdėstoma“ „<...> aiškiai aiškina“, „<...> aiškinant teorija siejama su pavyzdžiais“). Šiek tiek mažiau studentų (19) mini dėstymo įdomumą, dar mažiau (po 7) išskiria vaizdumą ir tiesiog kokybišką dėstymą, neatskleidžiant aiškesnės sampratos. Kokybiškų studijų viziją siejant su studijų proceso organizavimu, pastebima studentų nuomonių įvairovė. Daugiausia jų (22) išskiria praktinio mokymo svarbą („<...> kai dominuoja praktinis mokymas“, „<...> daug praktikos“), mažiau (13) mini šiuolaikiškai organizuojamas studijas („<...> naujoviškai“, „<...> šiuolaikiškai“, „<...> organizuojamos šiuolaikiškai“, „<...> studijos, su multimedija, PowerPoint“), dalis studentų (9) kokybiškas studijas tapatina su nenuobodžiomis („<...> įdomiai organizuoja seminarus“, „<...> įdomu studijuoti“, „<...> įdomios studijos“). Dauguma šių būsimų mokytojų pastebėjimų siejasi su mokytojo kompetencijomis, apibrėžiamomis teisės aktuose (*Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas, 2007; Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, 2012*). Daug mokslininkų (Ramsden, 2000; Petty, 2006, 2007) pabrėžia siekį organizuoti studijų procesą taip, kad būtų įdomu, mini aiškių tikslų ir aiškaus dėstymo svarbą, teorijos ir pavyzdžių, užduočių tikslingą parinkimą ir suderinamumą. Lietuvos pedagogikos klasikai, pvz., J. Vabalas-Gudaitis, pabrėžė, kad aukštoji mokykla turi gerai parengti būsimus mokytojus „iš specialybės ir pedagogikos“, todėl studijas turėtų organizuoti taip, kad būsimas mokytojas sugebėtų mokyti įtaigiai, sudominti mokinius mokslo žiniomis (Rajeckas, 1999). Dalis studentų kokybiškų studijų viziją sieja su teorijos ir praktikos sąsaja (7), skatinimu tobulėti (4), kūrybiškumo ugdymu (4), įdėtomis pastangomis įveikiant sunkumus (4). Šie būsimų mokytojų pastebėjimai yra susiję su A. Hargreaveso (2006, p. 2) mokytojų rengimo aktualijomis: „<...> mokytojų rengimas turi būti nukreiptas lyderystės ugdymui (gebėjimas perduoti žinias ne tik formalioju būdu, bet matant realų gyvenimą ir ko reikia mokiniams, gebėjimas dirbti komandoje, problemų sprendimas, gebėjimas įtraukti kiekvieną mokinį ir tikėti jo galimybėmis)“.

Asmens pasiekimų vertinimas, studijų metodų parinkimas yra svarbūs kriterijai vertinant ketinamos vykdyti ar vykdomos studijų programos kokybę. Tačiau vos keli studentai (5) paminėjo įdomius studijų metodus ir tik keturi – asmens pasiekimų vertinimo objektyvumą, aiškumą („<...> teisingas, objektyvus vertinimas“, „<...> paaiškinama kodėl taip įvertinama“).

Remiantis studijų kokybę reglamentuojančiais Lietuvos nacionaliniais aktais, studijų struktūra yra atskira sritis, kurią vertina ekspertai. Lietuvoje ji vertinama pagal šešis kriterijus, atitiktą teisės aktams, dalykų nuoseklumą, atitiktą studijų pakopai ir rūšiai, apimtį, turinį, sąsajas su naujausiais atitinkamos srities pasiekimais ir pan. Tačiau būsiami mokytojai, tik pradedantys studijas, žvelgia daug paprasčiau. Kas dešimtas (20) kokybiškas studijas sieja su studijų struktūra, tačiau aiškūs du akcentai: būsiamam darbui reikalingi dalykai (15), nes mini „<...> tik darbui reikalingi dalykai“ arba kokybiškai atrinkti dalykai (5). Studijų kokybę su atsakingai, tikslingai atrinktais dalykais sieja didžioji dauguma universitetinių studijų studentų, o tik darbui reikalingus dalykus mini kolegijų studentai. Studentai daug dėmesio skiria studijų procesui, tačiau daug mažiau studijų struktūrai. Kodėl? Galima manyti, kad studentai tikisi, kad kiekvienas dalykas ir taip turi būti reikalingas būsiamam darbui. Šį galimą lūkestį išpildant, galima rekomenduoti kiekvienam dėstytojui rekomenduoti dirbant su studentais aiškiai atskleisti pasiektų dalyko rezultatų indėlį į studijų programos rezultatus ir pritaikomumą būsimoje praktinėje veikloje.

2.3. Studijų kokybės samprata, siejama su dėstytojais ir psichologine aplinka

Daug pedagoginių studijų studentų (75), t. y. beveik kas antras, dėstytojus sieja su studijų kokybe. Remiantis studentų nuomone, tai antra pagal dažnumą sritis, minima įvardijant kokybiškų studijų viziją. Analizuojant įvairių šalių praktiką, pagal kokius aspektus sprendžiama apie studijų kokybę, visose analizuotose šalyse, t. y. 41¹⁰, buvo minimi žmogiškieji ištekliai, dėstytojai. Daugiausia studentų kokybiškas studijas sieja su kompetentingu dėstytoju (49) įvardydami: „<...> kompetentingi dėstytojai“, „<...> kvalifikuoti dėstytojai“, „<...> išmanantys savo dalyką“, „<...> kai matosi, kad tikrai žino“ (4 lentelė).

¹⁰ Airija, Albanija, Argentina, Bahamų salos, Belgija, Čekija, Čilė, Danija, Estija, Filipinai, Honkongas, Indija, Indonezija, Islandija, Ispanija, JAE, Jamaika, Japonija, JAV, Jungtinė Karalystė, Kanada, Kinija, Kipras, Kosta Rika, Latvija, Lenkija, Lietuva, Meksika, Naujoji Zelandija, Nigerija, Norvegija, Olandija, Omanas, Pietų Afrika, Rusija, Slovakija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vokietija.

4 lentelė. Kokybiškų studijų vizijos sąsajos su studijų procesu ir struktūra

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Vnt.	
DĖSTYTOJAI	Kompetentingi	„<...> kompetentingi dėstytojai“, „<...> kvalifikuoti dėstytojai“, „<...> išmanantys savo dalyką“, „<...> kai matosi, kad tikrai žino“	49	
	Mylintys savo darbą	„<...> dėstytojai, mylintys savo darbą“, „<...> atsidavę“	10	
	Sudominantys	„<...> sugebantys sudominti“, „<...> klausaisi Jo ir pasidaro įdomu“	5	
	Patariantys	„<...> kai gali dėstytojai patarti“, „<...> nukreipti“, „<...> kai pataria“	3	
	Malonūs	„<...> malonūs dėstytojai“	3	
	Atsakingi	„<...> atsakingi dėstytojai“, „<...> laikosi taisyklių, žodžio“	2	
	Etiški	„<...> etiški“, „<...> etiškai elgiasi nesmukdo studentų“	2	
	Tobulėjantys užsienyje	„<...> dėstytojai vykstantys į užsienį tobulintis“	1	
	PSICHOLOGINĖ APLINKA	Psichologiškai komfortiška aplinka	„<...> gera aplinka“, „<...> maloni aplinka“, „<...> normali aplinka“, „<...> rami ir maloni“	9
			„<...> geri dėstytojo ir studento santykiai...“, „<...> draugiški santykiai...“	5
		„<...> motyvuoti studentai“, „<...> aplinkui motyvuoti studentai“	5	
		„<...> atsižvelgiama į nuomonę“	3	
		„<...> dėmesys studentui“	2	
Skatinanti bendradarbiavimą		„<...> studento ir dėstytojo bendradarbiavimas“, „<...> atsiranda ryšys ir bendradarbiaujama“	4	
		„<...> kuriama bendradarbiavimą skatinanti aplinka“	4	

Kiti pastebėjimai apie dėstytojus yra pavieniai, tačiau pasitaiko įdomių. Pvz.: tik universitetinių pedagoginių studijų studentai studijų kokybę sieja su dėstytojais, mylinčiais savo darbą (10), sudominančiais (5), atsakingais (2), o kolegijose studijuojantys būsimi mokytojai – su patariančiais dėstytojais (3). Šio tyrimo tikslas nebuvo palyginti kolegijose ir universitetuose studijuojančių būsimų mokytojų nuomonę, tačiau tai galėtų būti tolesnių tyrimų tikslas, nes šiek tiek skirtumų išryškėja. Reikia pastebėti, kad būsimi mokytojai intuityviai ar todėl, kad turi rengtis pedagoginėms studijoms (stojant yra motyvacinis pokalbis) įvardija dalį pedagogui būtinų savybių.

Būsiami mokytojai įvardija psichologinę aplinką kaip svarbią sąlygą studijų kokybei (40), didžioji dauguma tai sieja su psichologiškai patogia aplinka (32), o likusieji – su bendradarbiavimą skatinančia. Studentų manymu, svarbiausia maloni, rami, gera aplinka, įvardijama gerų tarpusavio ugdytojo ir ugdytinio santykių svarba („<...> geri dėstytojo ir studento santykiai“, „<...> draugiški santykiai“), noras dirbti su motyvuotais bendramoksliais („<...> aplinkui motyvuoti studentai“). Siekiant tai įgyvendinti svarbi teigiama ugdytojo ir ugdytinio sąveika. Remiantis O. Tijūnėliene (2006), palankią, ugdomąją aplinką padeda sukurti mokytojo autoritetas: „Visavertis mokytojo autoritetas reiškiasi fizinių ir dvasinių savybių darna; profesine kompetencija ir faktiniu pajėgumu gerai atlikti profesines pareigas, moralinėmis savybėmis – teisingumu, žmoniškumu, pedagogine meile, gebėjimu sukurti pedagoginei veiklai palankų psichologinį klimatą, pasijusti ugdytiniais dvasiškai laisviems. Vaikų, kaip jaunų žmonių, poreikius atitinkantys mokytojo veiksmai didina jo autoritetą“ (Tijūnėlienė, 2006, p. 58).

Studijų kokybės samprata, siejama su materialiaisiais ir metodiniais ištekliais bei asmeniniais pastebėjimais

Mažiausiai pedagoginių studijų studentų kokybiškas studijas sieja su materialiais ir metodiniais ištekliais (12). Vertinant studijų kokybę, išoriniai vertintojai nemažai dėmesio skiria materialiajai bazei, tačiau studentams šis aspektas neatrodo svarbus. Vos septyni asmenys mini įrangą („<...> šiuolaikiški įrengimai“, „<...> įvairus ir šiuolaikiškas inventorius“) ir tik vienas išskiria bibliotekos svarbą, vos du paminėjo metodinės medžiagos prieinamumą („<...> lengvai gaunama visa reikalinga studijoms informacija, metodinė medžiaga, konspektai“) ir kiti du kokybiškas studijas sieja su metodinės medžiagos kokybiškumu („<...> motyvuojančiai pateikta studijų medžiaga“, „<...> aiški, įdomi ir išsami medžiaga“) (žr. 5 lentelę).

Kyla klausimas, kodėl studentai kokybiškų studijų nesieja su materialiais ir metodiniais ištekliais. Ar materialioji bazė nėra svarbi studijų kokybei? Remiantis 41 šalies¹¹ praktika, tik vienoje šalyje nėra kaip atskira sritis išskirti materialieji ar metodiniai ištekliai. E. G. Bogue ir K. B. Hallaso (2003, p. 5), išskyrusių kokybiškai veikiančių švietimo įstaigų bruožus, nuomone, vienas iš požymių – tik „įspūdingus“ išteklius (intelektinius, žmogiškuosius ir materialiuosius) turinčios švietimo įstaigos gali būti kokybiškos. Vienos iš prielaidų, kodėl pedagoginių studijų studentai studijų kokybės beveik nesieja su materialiais ir metodiniais ištekliais, yra modernių technologijų skvarba ir dėl to iš esmės pakitusios informacijos prieinamumo galimybės; nėra rengiami įmonių darbuotojai, todėl nėra akcentuojama modernių įrenginių būtinybė, o kompiuterį ar kitą modernią priemonę turi dauguma gyventojų.

¹¹ Airija, Albanija, Argentina, Bahamų salos, Belgija, Čekija, Čilė, Danija, Estija, Filipinai, Honkongas, Indija, Indonezija, Islandija, Ispanija, JAE, Jamaika, Japonija, JAV, Jungtinė Karalystė, Kanada, Kinija, Kipras, Kosta Rika, Latvija, Lenkija, Lietuva, Meksika, Naujoji Zelandija, Nigerija, Norvegija, Olandija, Omanas, Pietų Afrika, Rusija, Slovakija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vokietija.

5 lentelė. Kokybiškų studijų vizijos sąsajos su studijų procesu ir struktūra

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai	Vnt.
MATERIALIEJI IR METODINIAI IŠTEKLIAI	Materialieji ištekliai	„<...> šiuolaikiški įrengimai“, „<...> įvairus ir šiuolaikiškas inventorių“, „<...> moderni mokymo bazė“	7
		„<...> turtinga biblioteka“	1
	Metodinė medžiaga	„<...> lengvai gaunama visa reikalinga studijoms informacija, metodinė medžiaga, konspektai“	2
		„<...> motyvuojančiai pateikta studijų medžiaga“, „<...> aiški, įdomi ir išsami medžiaga“	2
ASMENINIAI PASTEBĖJIMAI	Įsidarbinimas	„<...> garantuojančios darbą“, „<...> kai gali įsidarbinti“	2
	Asmeninis patogumas	„<...> neintensyvus grafikas“, „<...> geras, palankus tvarkaraštis“	6
		„<...> kai nesunku mokytis“	2
		„<...> netoli namų“	1
		„<...> kai tinkamos sąlygos mokytis“	1
	Studijų kaina	„<...> prieinama studijų kaina“, „<...> kaina neviršija normų“, „<...> mažai kainuojančios“, „<...> pigios“, „<...> ne tokios brangios“	14
		„<...> nemokamos“	3

Pedagoginių studijų studentai, išreikšdami nuomonę, kokia jų kokybiškų studijų vizija, mini ir įvairius asmeninius pastebėjimus, juos gali skirstyti į susijusius su studijų kaina (17), susijusius su asmeniniu patogumu (10) ir įsidarbinimu (2). Beveik kas antram studentui svarbi studijų kaina („<...> prieinama studijų kaina“, „<...> mažai kainuojančios“, „<...> ne tokios brangios“) susijusi su nepakankamomis pajamomis, palyginti su Europos šalimis, mažesniu studentų tėvų uždarbiu. Tačiau, rinkos ekonomikos sąlygomis, valstybei neprisiimant funkcijos po studijų dalinti paskyrimus į darbo vietas, aukštosios mokykloms neturėtų būti primetama atsakomybė įdarbinti savo absolventus. Absolventų įsidarbinamumas pagal įgytą kvalifikaciją gali būti vienas iš studijų kokybės rodiklių, tačiau didžiąją dalį atsakomybės turi prisiimti pats asmuo.

Išvados

Teorinės literatūros analize atskleista įvairios studijų kokybės sampratos. Siekiant studijų kokybės, svarbu visų aukštosios mokyklos dalininkų susitarimas dėl studijų kokybės. Remiantis *Bolonijos proceso dokumentų* nuostatomis ir ypač pasirinkus studijų kokybės sampratą – tikslų (paskirties) atitikimas – svarbus studentų dalyvavimas, kartu visiems kuriant kokybiškas studijas.

Pedagoginių studijų pirmakursių nuomonės analizė parodė, kad daugiausia būsimų mokytojų kokybiškų studijų sampratą sieja su studijų procesu (144), dėstytojais (75) ir studijų rezultatais (54), o materialieji ir metodiniai ištekliai (12) atrodo svarbūs tik mažumai, priešingai nei išoriniams vertintojams.

Remiantis tyrimu išskirtomis subkategorijomis, daugiausia pedagoginių studijų studentų kokybiškas studijas sieja su studijų proceso organizavimu (75), dėstyto kokybe (57) bei kompetentingais dėstytojais (49). Kiti aspektai paminėti rečiau – psichologiškai patogi aplinka (32), įgyjamos žinios (22), studijų kaina (17). Būsimų mokytojų nuomone, dėstytojo asmenybė ir vykdoma veikla labiausiai siejama su kokybiškų studijų vizija.

Literatūra

- Allan, A., Pileičikienė, N. (2010). Teaching quality assessment in university studies: possibilities for application of student survey. *The quality of Higher education*, No. 7, p. 60–87.
- Almadani, K., Reid, N., Rodrigues S. (2011). Quality assurance: a pressing problem for education in the 21st century. *Problems of education in the 21st century*, vol. 32, p. 9–22.
- Balasoorya, C. D. etc. (2009). Impact of a new integrated medicine program on students' approaches to Learning. *Higher Education Research & Development*, vol. 28, No. 3, p. 289–302.
- Baranauskienė, I., Bukauskienė, V., Valaikienė, A. (2011). Assessment of quality assurance in studies of higher education from the students' point of view. *Pedagogic*, No. 102, p. 16–24.
- Bobrova, L., Grajauskas, L., Alūzas, R. (2012). Attitudes of teaching and learning quality: students' assessment context in the university physical education studies. *Studies in Modern Society*, No. 3, p. 30–37.
- Bobrova, L., Grajauskas, L., Norkus, S. (2010). Assessment of quality of university studies of physical education: student's opinion. *Teacher education*, No. 15 (2), p. 162–176.
- Bogue, E. G., Hall, K. B. (2003). *Quality and Accountability in higher education: Improving policy, enhancing Performance*. Westport, Connecticut London.
- BOLOGNA beyond 2010*. Report on the development of the European Higher Education Area, 2010 [žiūrėta 2013-03-01]. Prieiga per internetą: <<http://www.ehea.info/Uploads/Irina/Bologna%20beyond%202010.pdf>>.
- Budapest_Vienna Declaration on the European Higher Education Area March 12, 2010* [žiūrėta 2012-08-22]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communique.htm>.
- Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communique.htm>.
- Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communique.htm>.

- Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009 [žiūrėta 2011-04-02]. Prieiga per internetą: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/declarations_communiques.htm>.
- El Hassan, K. (2009). Investigating substantive and consequential validity of student ratings of instruction. *Higher Education Research & Development*, vol. 28, No. 3, p. 319–333.
- European Commission. *Proposal for a recommendation of the European Parliament and of the Council on the establishment of the European qualifications framework for lifelong learning*. Brussels: European Commission, 2006. (COM (2006) 459 final).
- Harvey, L., Knight, T. *Transforming higher education. The Society for Research into higher education*. Buckingham, open University Press, 1996.
- Hochsheid, U. (2002). *Qualität in Bildungseinrichtungen*. Berlin: Logos Verlag.
- Hargreaves A. (2006) *III tarptautinė Europos ir Centrinės Azijos šalių konferencija „Švietimo kokybė ir kontekstualumas“*, [žiūrėta 2008-06-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.lyderiulaiikas.smm.lt/ll/index.php/nuorodos/autoritetai.html>>.
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. Beverly Hills, California: Sage Publications.
- Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 54-2140.
- Lietuvos Respublikos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-23 „Dėl ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodikos, patvirtintos studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2011 m. Lapkričio 28 d. įsakymu nr. 1-01-157, pakeitimo“. *Valstybės žinios*, 2013-05-11, Nr. 49-2469.
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research*, No. 1 (2) [žiūrėta 2008-04-16]. Prieiga per internetą: <<http://qualitative-research.net/fqs>>.
- Masisc, I. (2013). Quality assessment of Medical education at faculty of Medicine of Sarajevo University – comparison of assessment between students in Bologna Process and old system of Studying. *Acta inform med.*, No. 21 (2), p. 76–78.
- Morrison, K. (2006). *Management theories for Educational Change*. London, Paul Chapman Publishing Ltd.
- Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio mėn. 15 d. įsakymu Nr. ISAK-54.
- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. V-899.
- Petty, G. (2006). *Šiuolaikinis mokymas*. Vilnius.
- Petty, G. (2008). *Įrodymais pagrįstas mokymas*. Vilnius.
- Pukelis, K. (2009). Gebėjimas, kompetencija, mokymosi / studijų rezultatas, kvalifikacija ir kompetentingumas: teorinė dimensija. *Aukštojo mokslo kokybė*, Nr. 6, p. 12–35.
- Ramsden, P. (2000). Kaip mokyti aukštojoje mokykloje. Vilnius.
- Rajeckas, V. (1999). *Mokymo organizavimas*. Vilnius.

- Richard, W., Joseph, M. (2008). Student opinions of the quality of teaching activities poorly predict pedagogical effectiveness. *Teaching of Psychology*, vol. 35, issue 4, p. 360–362.
- Sallis, E. (2002). *Total Quality Management in Education*. London: Kogan Page.
- Şahin, İ., Zoraloglu, Y. R., Sahin Firat N. (2010). *University Students' Opinions About Factors Affecting Their Achievement Of Educational Goals*. Inonu University journal of the faculty of Education, Vol. 11, Issue. 2, p. 133–154.
- Shirbagi, N. Iranian university teachers' and students' views on effectiveness of students' evaluation of teaching. *The quality of higher education*, 2011, No. 8, p. 118–131.
- Seyfried, E. (1998). *Evaluation of quality aspects in vocational training programmes*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Studentų mokymosi motyvacija, požiūris į studijų kokybę ir mokestį už studijas*. (2008). Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras [žiūrėta 2012-08-10]. Prieiga per internetą: <http://www.mosta.lt/images/documents/analize/tyrimai_ir_ataskaitos/2008/studentu_%20poziuris_i_aukstojo_mokslo_sistemas_tobulinima.pdf>.
- Tijūnėlienė, O. (2006). The problem of the teacher's authority as a positive factor in education: theory and empirics. *Teacher education*, No. 6, p. 45–59.
- Van Damme, D. (2004). Standards and Indicators in Institutional and Programme Accreditation in Higher Education: A Conceptual Framework and a Proposal. In: L. Vlăsceanu, L. C. Barrows (Eds.). *Indicators for Institutional and Programme Accreditation in Higher / Tertiary Education*, Bucharest: UNESCO-CEPES, p. 125–157.
- Vlăsceanu, L., Grünberg L., Pârlea D. (2004). *Quality Assurance and Accreditation; A Glossary of Basics Terms and Definitions*. Hungary: UNESCO-CEPES.
- Vroeijenstijn, A. I. (1995). *Improvement and accountability: navigating between Scylla and Charybdis*. London and Bristol Pennsylvania: Jessica Kingsley Publishers.
- Žibėnienė, G. (2006). *Theoretical and empirical substantiation of the assessment of non-university study programmes quality*. Vilnius: Ciklonas.

High-quality studies - vision of students of pedagogy

Gintautė Žibėnienė¹, Marijona Barkauskaitė²

¹ Faculty of Social Technologies, Institute of Educational Sciences and Social Work in Mykolas Romeris university, Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania, el. paštas zibeniene@mruni.eu

² Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania

Summary

The development of national study quality assurance systems, discussions about study quality is an important step towards the implementation of lifelong learning and Bologna process targets, priorities. Students of the Higher Education are important element in study quality assurance system. It is written in the Republic of Lithuania Law on Science and Studies (2009) 41 paragraph: that „any high school must continuously update website and use other social media sites to update precise quantitative and qualitative information about <...> attitude of students, graduate students and other interested parts on quality of studies”. The twenty-first century universities emphasize the attention on students, quality of studies which became an asset and are associated with competitiveness and expectations of successful future.

The aim is to present the first-year student's of pedagogy opinion, vision about high quality studies. The research instrument is the questionnaire in writing from with open and closed questions. The research was with 198 first-year students of pedagogy (2012–2013) from Lithuanian University of Educational sciences and students of pedagogy from Vilnius Pedagogical College. First-year students of pedagogy were chosen because their expectations do not rely yet on the prior learning experience. The survey was taken of the general methodological guidelines, voluntary participation, participants selected a convenient time and the fundamental principles of the survey. To participate in the survey was available in two ways: remote and writing at university.

Keywords: *higher education, study quality, high quality studies, first-year student, student's of pedagogy.*

Įteikta / Received 2013-10-01
Priimta / Accepted 2014-03-29